

Prudenci Bertrana

✘ Prudenci Bertrana, escriptor modernista

Jordi Castellanos

Prudenci Bertrana [és] fidel a una vocació artística, anterior a la realització concreta en un art o en un gènere determinat, que l'empeny a un vague ideal de comunicació i d'efusió de la seva pròpia sensibilitat davant de la naturalesa. Intenta, primer, de trobar el seu camí d'expressió a través de la pintura: "Jo no sabia pas ben bé el que em proposava. Jo volia trametre als altres els meus fervors panteístics, la joia de tenir ulls, de saturar-me mitjançant ells de la gràcia del món i volia ésser verídic, pur, honrat...". Cada obra, que li val tota mena de sofriments físics i morals, és un desencís. Darrere el pintor hi batejava el "futur escriptor engavanyat per una autocrítica severa i per una franquesa suïcida". Aquest escriptor es desplegarà en una de les obres més impressionants, per la sinceritat i la conseqüència ètica amb què la dictà, de la literatura catalana moderna.

Fou el 1902, a les planes de les revistes *Vida* i *L'Enderroch*, que batallaven per la transformació cultural gironina caracteritzada fins aleshores pel satisfet localisme provincià de la "Associació Literària de Gerona", que Prudenci Bertrana canalitzà les seves ambicions –o, millor, les seves necessitats– artístiques cap a la literatura. L'intent dels grups de joves que publicaven aquestes revistes era el d'incorporar Girona al combat per una cultura moderna que propugnava el [Modernisme](#). El fenomen gironí tingué molts paral·lels a d'altres ciutats catalanes, però cap dels grups que sorgiren tingué la coherència i l'esperit combatiu d'aquest. Hi trobem, a escala local, les mateixes tensions que caracteritzen el pas del Modernisme al [Noucentisme](#) a Barcelona. Bertrana, que s'havia iniciat com a escriptor a *Vida*, veritable paral·lel ideològic i polític de la *Catalunya de Carner*, passà, molt aviat, al grup de *L'Enderroch*, entre els "iconoclastes i gentilicis", per definir-los amb els seus propis mots, que ostentaven actituds de bohèmia genuïnament modernistes. Amb Xavier Montsalvatge, Carles Rahola, Miquel de Palol i amb la col·laboració del carduccià Dr. Diego Ruiz, Bertrana anava afirmant la seva personalitat literària i, amb ella, la dimensió política i social de la seva condició d'intel·lectual revoltat contra la grisa homogeneïtat del medi: des de l'organització dels jocs florals de Girona, veritable proposta de renovació dels certàmens literaris, a la publicació, en col·laboració amb Diego Ruiz, de l'escandalós pamflet *La locura de Álvarez de Castro*; des de la direcció del diari republicà *Ciudadanía*, que li valgué un procés i una curta estada a la presó, a la seva obra narrativa, especialment les novel·les [Josafat](#) (1906) i *Nàufrags* (1907) que, situades en plena crisi del naturalisme, compaginen, amb una explícita actitud de recerca formal, la sensibilitat decadentista amb la problemàtica vitalista de l'home enfrontat a la fatal acció destructora del medi. És una etapa de protagonisme cultural que té el seu moment important quan és convidat a pronunciar una conferència a l'Associació Nacionalista de Catalunya, el 1908. Es presentà a Barcelona reivindicant, enfront del naixent Noucentisme que basava la seva estètica en l'artifici, les seves actituds d'artista visionari de la naturalesa. I amb l'èxit rebé, tal com escriu J. L. Marfany, "la confirmació de la necessitat col·lectiva del seu art". *Proses bàrbares* (1911) és, pel títol i pel contingut, una orgullosa insistència en aquest mateix sentit.

Les tensions que la seva activitat, incisiva i inconformista, havia provocat a Girona, el decidiren, cap a 1912, a establir-se a Barcelona. Hi arribava en els moments que la política de la Mancomunitat posava els ressorts culturals i literaris en mans dels noucentistes, els quals estaven portant a terme, sense les vel·leitats d'indisciplina i de revolta dels modernistes, una àmplia i profunda reorganització

de la cultura catalana. Bertrana visqué el drama de tots aquells escriptors que, en els moments de la seva plenitud com a artistes, es veieren marginats perquè no formaven part de la minoria intel·lectual que havia decidit col·laborar amb la política burgesa. Els us s'exiliaren, altres deixaren d'escriure o veieren les seves publicacions reduïdes a editorials de segona fila, dins els àmbits de la literatura popular. Prudenci Bertrana, ofegat per l'ambient ciutadà i amb un sou de misèria amb el qual amb prou feines podia sobreviure, dirigí *L'Esquella de la Torratxa* i *La Campana de Gràcia*. Abandonà el conreu de la novel·la, que no havia de reprendre fins després del 1925. Provà fortuna, sense èxit, en el teatre, gènere que havia estat menystingut pels noucentistes. En canvi, aconseguí que les editorials de més prestigi li publicuessin alguns volums de contes: *La lloca de la vídua* (1915), *Els herois* (1920) i *El meu amic Pellini i altres contes* (1926).

La reivindicació de la novel·la que va produir-se el 1925 era l'indici més clar d'una renovació d'inquietuds culturals que permeté el retorn de molts dels autors marginats. Entre ells Bertrana, que torna a escriure novel·la, amb una temàtica gairebé exclusiva: la revisió del període modernista i l'intent de justificar les actituds ètiques i cíviques, dictades per la seva condició d'artista independent, que li havien valgut l'assimilació de la classe obreta (idea que trobem ja àmpliament desenvolupada a la seva conferència del 1911 sobre "L'honradesa, la convicció i la cultura com a elements indispensables per a enfortir i fer triomfar l'ideal republicà") i el seu esfondrament personal i familiar (tres dels seus quatre fills havien mort en aquells anys de misèria). Així, *Jo! Memòries d'un metge filòsof* (1925) és una revisió, a través de l'anàlisi psicològica del protagonista Daniel Pérez, de la figura de Diego Ruiz, com a desviació patològica del concepte d'artista desenrotllat pel Modernisme. D'una manera més ponderada però més incisiva, la seva gran obra, la trilogia *Entre la terra i els núvols* –que consta de *L'Hereu* (1931), que obtingué el premi Crexells, *El Vagabund* (1933) i *L'impenitent* (1948), de publicació pòstuma– és una revisió del seu propi procés intel·lectual, però no pas feta seguint una estricta veracitat autobiogràfica (d'aquí els errors de gairebé totes les seves biografies) sinó destinada a la justificació ètica d'allò que conduí tota la seva vida: l'imperatiu artístic. Ho han remarcat [Joan Triadú](#) i Joan Lluís Marfany. Ho explicita clarament el mateix Bertrana en la darrera pàgina de *L'impenitent* quan, davant la fotografia de la filla morta a causa de les misèries econòmiques sofertes, el pare "ha fet un sondeig profund, minucios i desesperat de la seva ànima; i, amb horror, l'ha trobada impenitent".

Jordi Castellanos. "[La col·lecció de dibuixos i pintures de Prudenci Bertrana de la Diputació Provincial de Girona](#)". Girona: Diputació de Girona, 1975.

Tast de textos

Text

 WEB: Bertrana de Capçalera

Base de dades d'articles a la premsa de Prudenci i Aurora Bertrana. Un projecte de la Biblioteca de la Universitat de Girona per a l'Any Bertrana.

<http://www2.udg.edu/projectesbiblioteca/FonsEspecialsBiblioteca/PrudenciiAuroraBertrana/articles/tabid/24611>

 WEB: Manuscrits de Prudenci Bertrana

A Memòria Digital de Catalunya.

<http://mdc.cbuc.cat/cdm/landingpage/collection/pbertrana>

 PDF: Josafat (1906)

Primeres pàgines de la nova edició de la novel·la (Edicions de la Ela Geminada, 2014).
<https://lletres.uoc.eduhttps://www.vilaweb.cat/media/attach/vwedts/docs/Josafat.Avan%C3%A7ament%20Vilaweb.pdf>

 WEB: Un retrat

Un conte de Prudenci Bertrana que forma part del volum *Tots els contes. A Paper de vidre*.
<https://lletres.uoc.eduhttps://pdvcontes.wordpress.com/2016/12/20/prudenci-bertrana/>

 PDF: 'En Mitjallebre' i 'Música alegre'

Dos contes de Prudenci Bertrana a *Els Marges*, 41 (1990).
<http://www.raco.cat/index.php/Marges/article/download/109708/157344>

 WEB: Els Herois (1920)

<https://lletres.uoc.eduhttps://books.google.es/books?id=8HjjXzy7NsUC&lpg=PP1&dq=inauthor%3A%20prudenci%20bertrana&hl=ca&pg=PT2#v=onepage&q&f=false>

 WEB: Prudenci Bertrana a Viquidites

Recull cites de diverses obres de l'autor.
https://lletres.uoc.eduhttps://ca.wikiquote.org/wiki/Prudenci_Bertrana_i_Comte

Biobibliografia

Biografia

 WEB: Cronologia interactiva de Prudenci Bertrana

Elaborada per la Biblioteca de Lletres de la UB amb motiu de l'Any Bertrana.
https://lletres.uoc.eduhttps://cdn.knightlab.com/libs/timeline3/latest/embed/index.html?source=1F825h5HYJkQYFC5PliVkJGLMp5Uq4cKzeKNOF3POo3O8&font=Default&lang=ca&initial_zoom=2&height=650

 WEB: A la Viquipèdia

Biografia, obra i enllaços sobre l'autor a l'enciclopèdia lliure.
https://lletres.uoc.eduhttps://ca.wikipedia.org/wiki/Prudenci_Bertrana_i_Comte

 WEB: A la Hiperenciclopèdia

http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0009627.xml?s_q=prudenci%20bertrana#.Um5JRyQm3co

Bibliografia

 WEB: Bertrana de Capçalera

Base de dades d'articles a la premsa de Prudenci i Aurora Bertrana. Un projecte de la Biblioteca de la Universitat de Girona per a l'Any Bertrana.
<http://www2.udg.edu/projectesbiblioteca/FonsEspecialsBiblioteca/PrudenciiAuroraBertrana/articles/ta/bid/24611>

 WEB: Cerca guiada a Traces

Revisió bibliogràfica i una selecció de recursos i materials recents sobre l'obra i la trajectòria de l'autor.
<http://projectetraces.uab.cat/project/prudenci-bertrana/>

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://catalog.bnc.cat/search~S13*cat?/aBertrana%2C+Prudenci/abertrana+prudenci/1%2C3%2C135%2CB/exact&FF=abertrana+prudenci+1867+1941&1%2C96%2C/indexsort=-

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search~S23*cat?/aBertrana.+Prudenci/abertrana+prudenci/1%2C2%2C289%2CB/exact&FF=abertrana+prudenci+++++1867+++++1941&1%2C288%2C/indexsort=-

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

http://elmeuargus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C__SPrudenci%20Bertrana__Ff%3Afacetfields%3Aauthor%3Aauthor%3AAutor%3A%3A__Orighresult?lang=cat&suite=pearl

 WEB: Articles de l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&cc=tracesbib&p=Bertrana%2C+Prudenci&f=author&action_search=Cerca&c=tracesbib&c=&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=0&of=hb

 WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&cc=tracesbib&p=Bertrana%2C+Prudenci&f=keyword&action_search=Cerca&c=tracesbib&c=&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=0&of=hb

 WEB: Prudenci Bertrana a WorldCat

Informació bibliogràfica a la xarxa de biblioteques gestionada per l'OCLC (Online Computer Library Center, Inc.).

http://www.worldcat.org/search?q=%22prudenci+bertrana%22&qt=results_page

Comentaris sobre l'autor

Crítica

 WEB: Pàgina de l'AELC

Biografia, publicacions i altres materials

<http://www.escriptors.cat/autors/bertranap/index.php>

 WEB: Any Bertrana

Pàgina de la ILC amb informació i recursos sobre l'Any Bertrana, que commemora els 125 anys de naixement d'Aurora Bertrana i els 150 anys del naixement de Prudenci Bertrana.

<http://anybertrana.lletrescatalanes.cat/>

 PDF: Amb ulls d'avui

Dossier especial de la *Revista de Girona* (n. 301, 2017) dedicat a Prudenci i Aurora Bertrana. Inclou una vintena d'articles, estudis i reflexions sobre els autors, a més de fragments d'algunes de les seves obres.

<https://lletres.uoc.eduhttps://drive.google.com/open?id=0B5MgnrwndpNeWZBcnVuSVdNeUU>

 PDF: Prudenci Bertrana, una alenada salvatge

Marina Porras situa l'autor "entre el Modernisme i el Noucentisme, entre la literatura i el periodisme" amb motiu de la publicació de *Tots els contes. A l'Ara llegim* (11/02/2017).

http://projectetraces.uab.cat/tracesbd/ara/2017/ara_a2017m2d11p47sarallegim.pdf

 PDF: La gran obra de Bertrana

Reproducció a l'*Avui Cultura* (21/02/2014) del text introductori de Xavier Pla a la nova edició de *Josafat* per part d'Edicions de la Ela Geminada.
http://projectetraces.uab.cat/tracesbd/avui/2014/avui_a2014m2d21p6scultura.pdf

PDF: *Josafat, novel·la modernista*

Jordi Castellanos estudia les relacions entre la vida i l'obra de Bertrana i situa la novel·la *Josafat* en relació al Modernisme. El text procedeix de la introducció a l'obra en l'edició d'Edicions 62 (1999) i es publicà en un número extraordinari d'*Els Marges* (2013).
<http://www.raco.cat/index.php/Marges/article/download/320696/411193>

PDF: *Entre dos aniversaris*

Monogràfic de la *Revista de Girona* (n. 154, 1992) en homenatge a Prudenci Bertrana. Inclou un estudi de Margarida Casacuberta i un conte de l'autor.
http://www.revistadegirona.cat/recursos/1992/0154_053.pdf

WEB: *El llenguatge de Prudenci Bertrana*

Per Osvald Cardona. A *Serra d'Or*, 107 (agost 1968).
http://www.cervantesvirtual.com/portales/serra_dor/obra-visor/serra-dor-54/html/0a30b97c-abec-11e1-b1fb-00163ebf5e63_48.html

WEB: *Prudenci Bertrana dins la novel·la contemporània*

Calders, Capmany, Guansé, Marfany, Pedrolo, Serrahima i Triadú donen notícia de la consideració i impressió que els mereix l'escriptor Prudenci Bertrana, amb motiu del centenari del seu naixement. A *Serra d'Or*, 107 (agost 1968).
http://www.cervantesvirtual.com/portales/serra_dor/obra-visor/serra-dor-54/html/0a30b97c-abec-11e1-b1fb-00163ebf5e63_50.html

Diversos

WEB: *Fons Bertrana (UdG)*

Reuneix part de les biblioteques i documentació personals d'Aurora i Prudenci Bertrana.
<http://www2.udg.edu/tabid/17369/language/ca-ES/Default.aspx>

WEB: *Ruta interactiva Prudenci Bertrana*

Un recorregut pel Barri Vell de Girona amb fotografies, mapes i fragments de veu de textos literaris de l'autor elaborat col·lectivament per estudiants del Grau de Comunicació Cultural de la Universitat de Girona.
<https://lletra.uoc.eduhttps://www.naciodigital.cat/girona/bertrana>

WEB: *Racons i paraules. Ruta Prudenci Bertrana a Girona*

Ruta literària de Prudenci Bertrana a Girona. A Espais Escrits.
<http://www.mapaliterari.cat/ca/api/guia/87/prudenci-bertrana/racons-i-paraules-ruta-prudenci-bertrana-a-girona>

Propostes didàctiques

Recursos

WEB: *Activitats sobre *Josafat**

Recull les activitats sobre aquesta obra elaborades pels estudiants d'ESO i Batxillerat dins el

projecte Viquilletra (Departament d'Ensenyament - UOC).
http://www.viquilletra.cat/Josafat_de_l%27autor_Prudenci_Bertrana

L'autor 2.0

A les xarxes

WEB: L'Any Bertrana a Facebook

<https://lletra.uoc.eduhttps://www.facebook.com/anybertrana/?fref=ts>

WEB: L'Any Bertrana a Twitter

[Tweets by AnyBertrana](#)

<https://lletra.uoc.eduhttps://twitter.com/anybertrana?lang=ca>

WEB: Prudenci Bertrana a Twitter

[Tweets by pbertrana](#)

<https://lletra.uoc.eduhttps://twitter.com/pbertrana?lang=ca>
